

3. VARKENSLANDROUTE

Zelfs voor het houden van varkens niet geschikt, zo wordt de bijzondere naam van deze sponzige polder verklaard. Je doorkruist het land van veenweitjes en sloten in een wijde boog van Ipendam naar Watergang. De eerste kilometers wandel je hoog op de ringdijk van de Purmer. Dit zuidelijke stukje van de droogmakerij uit 1622 is niet zo strak verkaveld als de rest, toch is de voormalige binnenzee ook hier -4m NAP. Via enkele boerenlandpaden gaat de route door het Rietbroek en de Oude Vennen. Dan sta je aan de rand van een volgende droogmakerij: de kleine Noord-meerpolder uit 1864 is diep en heeft de vorm van een groene badkuip. Neem even de tijd om vogels te spotten vanaf de ringdijk. Kieviten, kluten en tureluurs zwieren sierlijk door de lucht. Vervolgens geeft de kerktoeren van Broek in Waterland een zuidelijke koers aan. Je doorkruist de droogmakerij en doet de rand van Broek aan. Er is reden genoeg om even het dorp in te lopen, want de kleurrijke houten huizen zijn een lust voor het oog. Het lange laarzenpad naar het lintdorpje Watergang is een belevenis, móet je een keer gedaan hebben!

Start- en eindpunt

Ilpendam, bushalte Dorp

Lengte

10,5 km

Onverhard

60%

Adres

Jaagweg (N235) bij kruising met Aalduikerweg

Parkeren

Ilpendam, parkeervakken aan de Aalduikerweg of bij het eindpunt
Watergang langs de huizen aan de Kanaaldijk

Wanneer

Niet toegankelijk tijdens het broedseizoen (15 maart tot 1 juli)

Honden

Niet toegestaan

Openbaar vervoer

Bushalte Dorp in Ilpendam en Watergang, lijn 304, 306, 307 en 308
vanaf station Amsterdam CS

Horeca

Ilpendam, Het Wapen van Ilpendam, www.wapenvanilpendam.nl
Broek in Waterland, Het Broekerhuis, Leeteinde 16, www.broekerhuis.nl
of in de kerk aan het Kerkplein, www.kerkbroekinwaterland.nl
Watergang, Hotel Watergang, www.hotelwatergang.nl

Deze route maakt gebruik van tracés uit het wandelnetwerk Laag-Holland.

Routebeschrijving via knooppunten:

Tot knooppunt 73 gele pijl volgen, van 73 tot 74 grijs, van 74 tot 75 blauw en vanaf 75 richting 01 rood tot in het dorpje Watergang. Vanaf de bushalte (komend uit Amsterdam) teruglopen over het fietspad langs drukke verkeersweg N235. Bij verkeerslichten recht door oversteken, voet-/fietspad vervolgen naar kruising bij veerpont. Linksaf Dorpsstraat naar knooppunt 10. Na de hoge, witte brug bij knooppunt 74 links houden naar 75 aan de rand van Broek in Waterland.

ILPENSTEIN

Aan de overkant van de Purmerringvaart bij Ilpendam lag tot 1872 Slot Ilpenstein. Het slot, ook wel Hof te Ilpendam genoemd, was van de vrije heerlijkheid Purmerland en Ilpendam. In de 17e eeuw kwam de heerlijkheid in handen van de toenmalige burgemeester van Amsterdam, Volckert Overlander. Direct na de droogmaking van de Purmer liet Overlander in 1622 Kasteel Ilpenstein bouwen op een schans die al in het begin van de Tachtigjarige Oorlog was opgeworpen. Een van de latere kasteelheren kennen we van Rembrandts Nachtwacht: kapitein Frans Banning Cocq van de Amsterdamse schutterij liet zich te midden van zijn schutters op het beroemde doek vereeuwigen. Op de plek van het voormalige kasteel staat tegenwoordig een boerderij met dezelfde naam.

Beemsterdijk bij
Ilpendam

Gravure van kasteel
Ilpenstein getekend
door Abraham de
Haen in 1725, collec-
tie Rijksmuseum

PURMERMEER

Caerte van Noorthol-
lant, Joost Janszoon
Beeldsnijder 1575,
fragment

Tot het begin van de 17e eeuw was het Purmermeer een soort binnenzee, die via de Purmer Ee bij Monnickendam in open verbinding stond met de Zuiderzee. Rond het middelgrote meer had men veel last van oeverafslag door golven en stroming. Dit was, samen met

het winnen van landbouwgrond de belangrijkste reden voor de inpoldering tussen 1618 en 1622. De zuidelijkste punt van de Purmer is nog het meest landelijke stukje van de grote droogmakerij, waarvan een flink deel is opgeslokt door het snelgroeiende Purmerend en door het bos aan de stadsrand.

AGRARISCH NATUURBEHEER

Het Varkensland is tegenwoordig een zogenaamd Natura 2000-gebied. Dat wil zeggen dat het conform EU-regels is aangewezen als beschermd natuurgebied. Het is net als het Ilperveld en het Oostzanerveld een veenweidegebied, waar in het verleden het hoogveen als turf is afgegraven. De veenweiden zijn doorsneden door talrijke sloten en vaarten. Staatsbosbeheer is eigenaar en beheerder van het Varkensland, maar er is ook plek voor 'extensieve' veehouderij. De meeste boeren zijn aangesloten bij de agrarische natuurvereniging Water, Land & Dijken. De boeren krijgen een beheervergoeding, opdat de natuur kansen krijgt. Er wordt minder vaak gemaaid en de nesten van weidevogels worden gemarkeerd. Grote delen van het Varkensland hebben een broedseizoen tot 1 juli vanwege de grote natuurwaarde. Daarnaast is het uitrijden van mest aan strenge regels gebonden. Bij weidevogelbeheer hoort echter ook weidegang: want koeien in de wei horen erbij.

Zwarte koe

Boer op rode trekker

Foto rechts: Hoge voetbrug op het rietomzoomde Varkenslandpad, met Watergang op de achtergrond

VARKENSLANDPAD

Tussen Broek in Waterland en buurtschap Watergang gaat de route over het Varkenslandpad. Dit 3 km lange laarzenpad is fascinerend om te lopen. Witte palen wijzen het wandelspoor van het ene weiland naar het andere en onderweg wordt twee keer met een hoge brug een dwarsvaart overgestoken. Op de drassige graslanden kunnen grote aantallen weidevogels als grutto en Kieviet het hele voorjaar ongestoord broeden. De rietkragen bieden plaats aan moerasvogels als de bruine kiekendief, het porseleinhoen en de roerdomp. Het water in de polder is brak en daardoor komen er zoutminnende planten als echt lepelblad voor.

VARKENSLANDROUTE

Vliegende kluut

KLUTEN

Het is de moeite waard om vanaf de hoge kippenbrug bij de Noordmeer een eindje naar rechts het lage dijkje te volgen. Even verderop heeft Staatsbosbeheer in het Varkensland aan de overkant een aantal weiden afgegraven, waardoor ze plasdras staan. Boven het moerassige weiland scheren de weidevogels af en aan. Vooral de kluut is hierbij een opvallende verschijning. Hij heeft een wit verenkleed met zwarte tekening op rug, kruin en nek en een zwarte snavel. Een kluut foerageert al lopend in de modder. Ze maaien als het ware met hun snavel op een kiertje door water met een sliblaag, op zoek naar garnaaftjes, kreeftjes en slakken. De kluut is een echte groepsvogel, die bovendien territoriaal is ingesteld en indringers op agressieve wijze verjaagt. Blijf een beetje laag op het dijkje om de vogels goed te kunnen bekijken en ze zo min mogelijk te verstoren.

Opengesteld voor wandelaars